

Euroopa
Komisjon

Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond

Solidaarsus
ja muutused

Sotsiaalne
Euroopa

Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond (GEF) toetab inimesi, kes on kaotanud töö globaliseerumise kahjuliku mõju tõttu. See fond aitab neil pärast suurettevõtte sulgemist või tootmise viimist Euroopa Liidust (EL) välja leida võimalikult kiiresti uue töökoha. Liikmesriigid võivad taotleda fondist abi ka töötajatele, kes on koondatud üleilmse finants- ja majanduskriisi tagajärjel, arvestades et ajavahemikul 2008. aasta 1. kvartalist 2013. aasta 1. kvartalini jäi Euroopas esmajoones tootmise ja ehituse valdkonnas tööst ilma ligi 4,5 miljonit inimest.

Pärast GEFi loomist 2007. aastal on seda korduvalt kohandatud. Põhieesmärk on jäänud siiski samaks: **näidata üles ELi solidaarsust töötajatega, kes on kaotanud töö**

maailma kaubanduse muutuste tõttu toimunud massiliste koondamiste käigus.

GEF aitab parandada koondatud töötajate, eriti madalama kvalifikatsiooniga ja ebasoodsas olukorras olevate töötajate konkurentsivõimet ning seeläbi leida uusi töökohti.

Praeguseks on kogu ELis saanud GEFist kaasrahastatavaid toetusi umbes 30000 toetusajaat kokku 135 miljoni euro suuruses summas. GEFi algatustega liitunud töötajatest on ligikaudu pooled leidnud uue töökoha või asunud tegutsema füüsilisest isikust ettevõtjana. Fondist on toetatud ligi 40 erineva valdkonna, sealhulgas auto-, elektroonika- ja tekstiilitööstuse, kirjastuste ja jaekaubandusettevõtete taotlusi.

Toetusmeetmed

GEF on erivahend, mis jääb mitmeaastasest finantsraamistikust väljapoole. Fondi maksimaalne aastaelarve ajavahemikus 2014–2020 on 150 miljonit eurot. GEFist saab ajaliselt piiratud toetust individuaalsete tugiteenuste pakettidele, sh üksikisikutele kohandatud töötisngute, töövahenduse, koolituse ja ümberõppe jaoks. Neid meetmeid haldavad ja rakendavad riiklikud või piirkondlikud ametiasutused. Projektid kestavad kaks aastat.

GEF katab kuni 60% selliste projektide kuludest, mille eesmärk on aidata koondatud töötajatel leida uus töökoht või alustada tegevust füüsilisest isikust ettevõtjana. GEFi vahendeid ja rakendatavaid meetmeid haldavad liikmesriigid.

Üldiselt saab GEFi kasutada üksnes juhul, kui ühes ettevõttes koondatakse üle 500 töötaja, sh tarnijad ja tootmisahela järgmise etapi tootjad. Samuti saab fondist toetust taotleda juhul, kui konkreetses majandussektoris kaotab töö ühes piirkonnas või mitmes külgnevas piirkonnas üle 500 töötaja. Fondist toetatakse ka piirkondi, kus on järsult kasvanud noorte töötajate arv.

GEF arvudes

- Maksimalne summa aastas on 150 miljonit eurot.
- Ligi 120 taotlust ELi 20 liikmesriigist.
- 2007. aastast 2013. aasta lõpuni taotleti 492 miljonit eurot 106 000 töötaja toetamiseks.
- Taotluste arv kriteeriumide lõikes: kriis (64), kaubandus (53).
- GEFi keskmine toetus töötaja kohta 2012. aastal: 8670 eurot.

(Euroopa Komisjon, detsember 2013)

Kriisist tingitud uued meetmed

Euroopa tööhõive langes märgatavalt pärast 2008. aasta majanduskriisi. Suurimad kaotused oli tootmises (4,5 miljonit töökohta), ehituses (3,7 miljonit), põllumajanduses (üle ühe miljoni), jaekaubanduses (u 900 000) ja riigihalduses (u 500 000).

Majanduslanguse tõttu muudeti 2009. aastal GEFi algseid eeskirju (2007–2013). Muudatustega taheti toetada ka kriisi tagajärjel koondatud töötajaid, aidates neil leida uued töökohad nii kiiresti kui võimalik, näiteks kaasrahastavate koolitus- ja töövahenduskavade kaudu.

Kriisi erikriteeriumina, mida rakendatakse ootamatute ulatuslike koondamiste puhul, kehtestati ELi kaasrahastamise määraks 2011. aasta lõpuni 50% asemel 65%. Puudutades töötajaid, kes on koondatud otseselt üleilmse finants- ja majanduskriisi tagajärjel, suurenes selle kriteeriumi rakendamisel märkimisväärselt GEFi taotluste arv: kui jaanuarist 2007 kuni aprillini 2009 esitati vaid 15 taotlust, siis 2009. aasta maist 2011. aasta detsembrini esitati 79 taotlust. 2013. aasta detsembri lõpuks oli enamik GEFi toetuse taotlusi esitatud kriisikriteeriumi (64), mitte kaubanduse kriteeriumi (53) alusel. See kriteerium on muudetud kujul kasutusel ka aastatel 2014–2020.

Püsiva muudatusena langetati 2009. aastal GEFi toetusetaotluse alammäära tuhandelt viiesajale koondatud töötajale ühes sektoris, piirkonnas või ettevõttes ning GEFi toetuse kasutamise aega pikendati 12 kuult 24 kuuni.

GEF annab lisandväärtust

- GEF pakub ELi rahalist toetust kiirete majanduslike muutustega toimetulekuks.
- GEF täiendab riiklikke tugimehhanisme ulatuslike koondamiste tagajärjel töö kaotanud töötajatele.

- GEF aitab viia kokku sidusrühmi ja koondada ressursse.
- GEFi kaudu saab rahastada töötajate individuaalsetele vajadustele, oskustele või ootustele kohandatud meetmeid.

GEFi pakutav toetus

GEFi toetused suunatakse neile, kes on jäänud tööst ilma ulatuslike koondamiste tagajärjel. Seda ei saa kasutada ettevõtete majandustegevuse kaasajastamise ega restruktureerimise toetamiseks.

GEFist saab kaasrahastada projekte, mille eesmärk on: **töötsingute toetamine, kutsenõustamine, haridus, koolitus ja ümberõpe, mentorlus ja juhendamine, ettevõttele edendamine ja ettevõtte asutamise toetamine**. Samuti jagatakse **koolitus-, liikuvus- ja ümberasumistoetust ning toimetuleku- vms toetust**. Teisalt ei saa GEFist kaasrahastust sotsiaalkaitsemeetmete (nt pensionide või töötushüvitiste) jaoks.

GEFist saab kaasrahastada ainult aktiivseid tööturumeetmeid, mille eesmärk on aidata koondatud töötajatel alalisele tööle naasta. Lisaks saab GEFist rahastada liikmesriikide rakendust-

egevust, näiteks ettevalmistus-, teavitamis-, reklaami- ja kontrollimeetmeid. Liikmesriigid peavad toetuspakettide kavandamisel pöörama erilist tähelepanu töötajate taustale, töökogemustele ja haridustasemele ning lisaks ka nende mobiilsusvõimele ning asjaomasel piirkonnas leiduvatele või ka oodatavatele töökohtadele.

GEF täiendab muid ELi programme

GEFI rahalised toetused täiendavad toetusmeetmeid, mis on toetusesaajatele kättesaadavad muude ELi fondide või muude liidu poliitikavaldkondade või programmide kaudu. Fond pakub töötajatele piiratud ajaks ühekordset individuaalset toetust, mis hõlmab aktiivseid tööturumeetmeid eesmärgiga parandada konkurentsivõimet ja tagada kiire naasmine tööturule. Seega erineb GEF Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) ning pigem täiendab seda, sest ESFi nagu ka ELi struktuuri- ja investeerimisfondide tegevuses rakendatakse üldiselt strateegilist ja pikaajalist lähenemisviisi, näiteks elukestva õppe edendamiseks.

Olenevalt riiklikust või piirkondlikust olukorrast saab GEFi kasutada üheaegselt ESFIGa. Belgia Limburgi, Lääne- ja Ida-Flandria provintsis pakub GEF tekstiilitööstusest koondatud töötajatele koolitust riiklike, piirkondlike ja ESFi meet-

mete kaudu rahastatud meetmete täienduseks. Hispaania Galiitsias ja Castilla-La Mancha piirkonnas avas GEF individuaalse juhendamise rühmad, mis võimaldas pakkuda koondatud töötajatele paremini kohandatud ja paindlikumat toetust, kui ESFi raames oleks olnud võimalik.

Mida on GEFis uut aastatel 2014–2020?

GEFI tegevus jätkub ka ELi mitmeaastase finantsraamistiku ajal 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2020. Nagu varemgi, pakub GEF konkreetset ja ühekordset abi töötajatele, kes on kaotanud töö globaliseerumise tõttu toimunud märkimisväärsete struktuursete muutuste tõttu, ning aitab ka edaspidi liikmesriikidel sellistel juhtudel tööpuudusega võidelda.

2014. aasta jaanuarist sai **GEFi kaudu ELi-poolse kaasrahastamise määraks 50% asemel 60%**. Samas on üldiselt GEFi kaudu rahastamise aastaseks maksimumsummaks määratud 150 miljonit eurot, kui varem oli see 500 miljonit eurot.

Aastateks 2014–2020 on GEFi eeskirjadele lisatud mitmeid uusi elemente. Näiteks on GEFi **rahastamise nõuetele vastavate toetusesaajate hulka lisatud ka füüsilisest isikust**

ettevõtjad, ajutise ja tähtajalise lepinguga töötajad. Peale globaliseerumise **kuuluvad nüüd sekkumiskriteeriumide hulka ka ülemaailmsed finants- ja majanduskriisid**.

Sama taotluse alusel GEFist toetust saavate töötajatega võrdsel määral võivad **2017. aasta lõpuni teatud kindlatel tingimustel saada GEFist toetust ka noorte suure tööpuudusega piirkondade noored, kes parasjagu ei tööta ega omanda haridust või kutset**.

Nagu varem, peavad liikmesriigid ka nüüd koostama GEFist kaasrahastamise saamiseks kooskõlastatud individuaalse teenustepaketi (mis hõlmab kohandatud koolitust ja ümberõpet ning erimeetmeid, mida võetakse piiratud ajavahemiku vältel, nagu töötõingu ja liikuvustõetus), et hõlbustada sihtrühmas olevate toetusesaajate tööturule jäämist ja uue töökohta leidmist või füüsilisest isikust ettevõtjaks saamist. Erilist tähelepanu pööritakse eelkõige ebasoodsas olukorras olevate, vanemaaliste ja noorte töötute abistamisele uute töökohtade otsingul.

GEFI sekkumiskriteeriumid, rahastamise nõuetele vastavad toetusesaajad, rahastamiskõlblikud taotlused, meetmed jms ajavahemikuks 2014–2020 on määratud kindlaks GEFi

määruses, millega tunnistatakse kehtetuks algne 2006. aastal vastuvõetud määrus.

Tööturule naasmise teed – GEFi tegevus

25 aastat Hispaania tekstiilitööstuses töötanud **Jorge Bolufer** kaotas koondamise tõttu töö. Ta haaras võimalusest ja kasutas Valencia endistele tekstiilitöölisele pakutavat GEFi toetust, et osaleda ettevõtluskooli-

tusel. 2012. aasta juunis asutas ta L'Alcúdia de Crespinsis oma pagariäri. Vähem kui kahe aastaga hakkas äri end ära tasuma. „Tõusen alati kell viis ja töötan iga päev seitsmest hommikul kuni õhtuni välja, aga kui vaja, võtan ka pühapäevad appi,“ lausus Bolufer. „Asi on seda väärt ja ma olen enda üle uhke, et võtsin vastu selle väljakutse ja olen oma äri edukalt üles ehitanud.“

Thomas Phelan oli üks neist 575 töötajast, kes kaotasid töö telekommunikatsioonifirma TalkTalk Waterfordi (Iirimaa) kõnekeskuse sulgemisel oktoobris 2011. Seepeale asutas ta Waterfordi TalkTalki koondatud töötajate liidu ning tema eestvedamisel taotleti GEFi programmi alusel ELilt toetust. Selle tulemusel koostati terve hulk tööjõu aktiveerimismeetmeid. Näiteks jagati rahalist toetust, et aidata töötajatel asuda täis- või osalise koormusega õppima, esmajoones farmaatsia bakalaureuseõppesse Waterfor-

di Tehnikainstituudis. Sellele lisandus veel sama eriala magistriõppe lisamoodul. Tunnustusena ta enda õpingute ja ka endiste töökaaslaste toetamise eest anti Phelanile teaduskooli aunimetus „AIB aasta üliõpilane 2013–2014“.

Üle 70% TalkTalki koondatud töötajatest said mitmesuguseid GEFi toetusi. Lisaks oskuste täiendamisele hariduse ja koolituse kaudu asutasid mitmed endised koondatud hiljem oma ettevõtte.

Kokkuvõte GEFi taotlustest 31. detsembrini 2013 (GEFi määrus aastatel 2007–2013)

Liikmesriikide ja rakendusliikide (artikli 1 kriteeriumide) lõikes

Liikmesriik	Art 1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Taotluste arv		Sihtrühma suurus		GEFist taotletud toetus (miljonites eurodes)	
BE	Kriis	0	0	0	1	0	0	0	1	7	2834	6885	9,6	26,0
	Kaubandus	0	0	2	0	0	0	4	6		4051		16,4	
BG	Kriis	0	0	1	0	0	0	0	1	1	643	643	1,1	1,1
	Kaubandus	0	0	0	0	0	0	0	0		0		0,0	
CZ	Kriis	0	0	0	1	0	0	0	1	1	460	460	0,3	0,3
	Kaubandus	0	0	0	0	0	0	0	0		0		0,0	
DK	Kriis	0	0	2	2	1	0	0	5	10	3600	6234	38,3	63,7
	Kaubandus	0	0	0	2	1	2	0	5		2634		25,4	
DE	Kriis	0	0	0	1	1	0	0	2	7	1959	11349	12,7	44,8
	Kaubandus	1	0	2	0	0	1	1	5		9390		32,2	
IE	Kriis	0	0	3	3	0	0	0	6	7	9835	10267	60,6	63,3
	Kaubandus	0	0	0	0	0	1	0	1		432		2,7	
EL	Kriis	0	0	0	0	1	0	0	1	1	642	642	2,9	2,9
	Kaubandus	0	0	0	0	0	0	0	0		0		0,0	
ES	Kriis	0	0	2	3	4	0	0	9	19	7448	13736	20,6	46,9
	Kaubandus	0	3	0	2	1	1	3	10		6288		26,4	
FR	Kriis	0	0	1	1	0	0	0	2	4	5671	8478	36,4	61,8
	Kaubandus	1	0	0	0	0	0	1	2		2807		25,4	
IT	Kriis	0	0	0	0	6	0	0	6	12	4630	12741	18,7	59,5
	Kaubandus	3	1	0	0	0	2	0	6		8111		40,8	
LT	Kriis	0	0	4	0	0	0	0	4	5	2413	3013	2,6	2,9
	Kaubandus	0	1	0	0	0	0	0	1		600		0,3	

Liikmesriik	Art 1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Taotluste arv	Sihtrühma suurus	GEFist taotletud toetus (miljonites eurodes)	
MT	Kriis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0,7
	Kaubandus	1	0	0	0	0	0	0	1	675	0,7	
NL	Kriis	0	0	7	5	2	0	0	14	6921	23,7	28,8
	Kaubandus	0	0	0	1	0	0	1	2	1633	5,1	
AT	Kriis	0	0	1	1	2	0	0	4	1608	22,8	32,5
	Kaubandus	0	0	0	1	1	0	1	3	594	9,6	
PL	Kriis	0	0	0	3	0	0	0	3	979	1,2	2,6
	Kaubandus	0	0	0	0	0	0	2	2	827	1,4	
PT	Kriis	0	0	1	1	1	0	0	3	2245	5,4	8,6
	Kaubandus	1	0	1	0	0	0	0	2	2122	3,3	
RO	Kriis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	6,5
	Kaubandus	0	0	0	0	1	1	0	2	2416	6,5	
SI	Kriis	0	0	0	1	0	0	0	1	2554	2,2	2,2
	Kaubandus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	
FI	Kriis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	17,2
	Kaubandus	1	0	0	0	0	1	1	3	5634	17,2	
SE	Kriis	0	0	1	0	0	0	0	1	1500	9,8	19,6
	Kaubandus	0	0	0	0	1	1	0	2	2050	9,8	
Kokku (20 liikmesriiki)	Kriis	0	0	23	23	18	0	0	64	55942	268,9	491,9
	Kaubandus	8	5	5	6	5	10	14	53	50264	223,0	

Ümardamise tõttu võivad mõned arvud olla ebatäpsed.

1) Tabelis on kirjeldatud olukorda 31.12.2013 seisuga.

2) Ajutise erandiga laiendati GEFI kohaldamisala, et hõlmata üleilmne finants- ja majanduskriis, ning tõsteti GEFI kaashastamise määra 65 %-ni kogukuludest, mida kohaldatakse kõigi 1. maist 2009 kuni 30. detsembrini 2011 laekunud taotluste suhtes (määrus (EU) nr 546/2009, millega muudeti määrust (EU) nr 1927/2006 (ELT L 167, 29.6.2009)).

3) Üks esitatud taotlustest (GEF/2009/022 B5/Kremikovtzi) ei vastanud rahastamise nõuetele (SEC(2010) 993 lõplik, 30.5.2010).

4) Statistika ei hõlma taotluse esitanud liikmesriikide poolt tagasi võetud 11 juhtu.

5) 31.12.2013 seisuga ei ole GEFist toetuse saamiseks veel taotlust esitanud kaheksa liikmesriiki: Eesti, Küpros, Luksemburg, Läti, Slovakkia, Ungari, Ühendkuningriik ja samuti Horvaatia (kes liitus ELiga 1. juulil 2013).

Globaliseerumise ning üleilmse finants- ja majanduskriisi tõttu on tööhõive kogu Euroopas vähenenud. Käesolevas brošüüris käsitletakse Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi (GEF), millest kaasrahastatakse toetusi ELi töötajatele, kes on jäänud töötuks suurettevõtte sulgemise, ulatuslike vallandamiste või ühes majandussektoris tootmise EList väljaviimise tõttu. Piirkondlike või riiklike asutuste kaudu pakutakse individuaalseid tugimeetmeid, mille eesmärk on aidata GEFi toetuse saamise nõuetele vastavatel inimestel leida uus töökoht või alustada tegevust füüsilisest isikust ettevõtjana.

Meie väljaandeid saate alla laadida ja tasuta tellida aadressil

<http://ec.europa.eu/social/publications>

Kui soovite tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraadi tegevusega pidevalt kursis olla, tellige tasuta e-uudisteleht Social Europe aadressilt

<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<https://www.facebook.com/socialeurope>

https://twitter.com/EU_Social

Väljaannete talitus

Kaanefoto: iStockphoto

Et kasutada või reprodutseerida fotosid, mille autoriõigused ei kuulu Euroopa Liidu, tuleb taotleda luba otse autoriõiguse valdaja(te)lt.

© Euroopa Liit, 2015

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

ISBN 978-92-79-39511-6 (pdf)

doi:10.2767/36492 (pdf)